

RÜŞTÜ BOZKURT

Mal ve hizmet üretimi süreçleri: Temel araştırma

İnsan ve sermaye kaynaklarının bir araya getirilmesi, dönüştürülmesi, gereksinimlerin karşılanması, fazla yaratılması, fazlanın yatırımlara yönlendirilerek, sistemin kendini yeniden üretmesi çevriminin tamamlanmasıyla mal ve hizmet üretmiş oluruz

Üretim, doğanın yer altı ve yer üstü varlıklarının elde edilmesi, bir yarar sağlamak için ürüne dönüştürülmesi, ürünlerin bir bölümünün tüketilmesi, diğer bölümünün toplumsal olarak belirlenmiş çeşitli amaç ve hedefler doğrultusunda yatırım için "artı değer" olarak biriktirilmesidir." Bu tanımı esas alarak analiz yaparsak, insan ve sermaye kaynaklarının bir araya getirilmesi, dönüştürülmesi, gereksinimlerin karşılanması, fazla yaratılması, fazlanın yatırımlara yönlendirilerek, sistemin kendini yeniden üretmesi çevriminin tamamlanmasıyla mal ve hizmet üretmiş oluruz.

Etkin bir "mal ve hizmet üretme süreci" birbirini bütünleyen, iç içe geçmiş dört temel etkinliği içerir: "Temel araştırmaları" öngörme ve önlem alma sürecinin sonucudur; mal ve hizmet üretim sürecinin ilk aşamasını oluştur. İkinci aşama, "hedef araştırması"dır. Üretim sürecinde en büyük maliyet hedefsizliktir. Hedefler belirlenmeden yola çıkılmışsa, kaynak israfı kaçınılmaz hale gelir. Üçüncü aşama "kavram geliştirme" etkinliklerinden oluşur. İnsanlar olaylara "ad" koyar, adlardan "kavramlar" üretir; kavramlarla "düşünür" ve "düşüncelerine" göre de davranırlar. Dünya genelindeki eğilimleri, onların yarattığı fırsat ve tehlikeleri doğru okursak, olay ve olgulara "doğru adlar" koyabiliriz. Adlandırma doğru olursa, zincirleme etkiyle, kavramlar, düşünceler, davranışlar ve uygulamalar da doğru yönde ilerler. Mal ve hizmet üretimi sürecinin son halkasını "ticarileştirme" oluşturur. Ticarileştirme olmadan, yatırım için gerekli "artı değeri" üretemeyiz; sistemin kendini yeniden üretmesini güven altına alamayız.

Mal ve hizmet üretiminde temel araştırma, hedef saptanması, kavram geliştirme ve ticarileştirme aşamaları birbirinden keskin çizgilerle ayrılmış olgular değildir; birbirine çok sıkı bir biçimde bağımlıdır. Örneğin, bu yazının konusunu oluşturan "temel araştırma", kavram araştırması, hedef belirleme ve ticarileştirme ile değişik "ara kesitlerle" sıkı sıkıya bağlıdır.

Temel araştırma bileşenleri

➤ Mal ve hizmet üretiminde "temel araştırma" bağlamında en azından aşağıda belirtilen konuların analiz edilmiş olması gerekir:

➤ Ürün ve hizmetin tanımlanması ve kullanılacak girdi özellikleri,

➤ Hedeflenen müşteri kesiminin kültür değerlerinin ve isteklerinin yönü ve hızı,

➤ Üretim yerinin doğru konumlandırılması,

➤ Rekabet edebilir teknolojik donanımların seçilmesi,

➤ Uygun finans kaynaklarının öngörülmesi,

➤ İşgücü profillerinin işe uygun biçimde oluşturulması,

➤ Yasal düzenlemelerin yarattığı olanak ve kısıtların saptanması,

➤ Fizik altyapıların yarattığı fırsat ve tehlikelerin analiz edilmesi,

➤ Girdi alınan ve girdi verilen sektörlerle ileriye ve geriye bağlantılarının oluşturduğu "ağ sisteminin" tanımlanması,

➤ Ulaşabilirlik ve erişebilirlik olanaklarının netleştirilmesi,

➤ Fayda/maliyet analizinin yapılması,

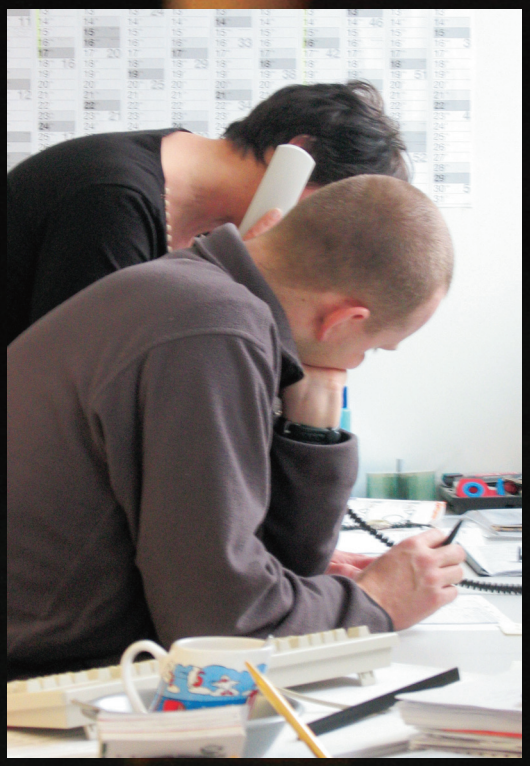
Temel araştırmanın "asgari bileşenleri" hakkında "ayrıntı bilgisine" sahip değilsek, "aşırı ya da noksan değerlendirme" yapma ve "uçlarda" kalma, olasılığı artar. Bu da bizi hayatın öz gerçeğinden uzaklaştırır; verimsiz kaynak kullanımına götürür.

Bileşenlerin netleştirilmesi

Mal ve hizmet üretmeyi amaçlayan bir "girişimci" öncelikle "temel araştırmalar" yapmalıdır. Şimdi çok genel çizgileri ile o araştırmaların nasıl yapılması gerektiği üzerinde duralım:

Mal ve hizmetin tanımlanması ve kullanılacak girdi özellikleri: Bir girişimci, herhangi bir projeyi hayata taşırken, önce ne yapacağını, nasıl yapacağını tanımlamalıdır. Tanımlanan mal ve hizmeti üretmek için hangi özelliklerle donanmış insan gücüne, hangi özelliklerdeki makine-donanımına, hangi malzemelere, üretimde kullanılacak hangi metotlara, ilk yatırım aşaması ve işletme döneminde ne kadar paraya, nasıl bir yönetim tarzına gereksinim olduğunu saptamış olmalıdır. Mal ve hizmet üretiminde kullanılan girdilerin nereden, nasıl sağlanacağı; bu girdilerin "karşılaştırmalı üstünlük" yaratıp yaratmayacağı da araştırılmış olmalıdır. Bu konulardaki temel özellikler hakkında bilgisi olan girişimci doğru projeler üretebilir; verimli ve rekabet edebilir mal ve hizmet ortaya çıkarabilir.

Hedeflerin belirlenmesi: Mal ve hizmet üretim hedeflerinin belirlenmesi için, işgücünün niteliği, kullanılan girdilerin özellikleri, pazardaki talebin nitelik ve niceliği hakkında gerekli verilere ve o verilere dayalı analizlere

sahip olmamız gerekir. Hiç unutulmaması gereken husus, "En büyük maliyet hedefsizliktir" özdeyişinde saklıdır. Mal ve hizmeti tanımlayıp, özelliklerini belirledikten sonra, oluşturulacak senaryolar, olası hedefleri de ayrıntılı biçimde tartışmalıdır ki, üretim aşamasında sürprizlerle karşılaşmayalım.

Üretim yerinin doğru konumlandırılması: Mal ve hizmet üretiminde, olası gelişmeler karşısında "tepki stratejileri" oluştururken, anında değişiklik yapacağımız hususlar, orta dönemde verilebilecek yanıtlar, uzun dönemde yapılabilecek değişikliklerin neler olabileceğinin dökümü elimizde olmalı. Bu yaklaşım "doğru konumlanma" olgusunu karşımıza çıkarır. Kuruluş yeri seçimi, işletme dönemi maliyetlerini etkiler; düşük maliyetle ve kısa zamanda değiştirilmesi güç bir karardır. Bu nedenle, kuruluş yerinin seçimi "temel araştırma" bileşenleri içinde çok özel bir öneme sahiptir. Kuruluş yeri seçimi, hem çok ayrıntılı teknik bilgi gerektirir, hem de çok disiplinli yaklaşımla yapılacak geniş ufuklu analizlere ihtiyaç gösterir.

Rekabet edebilir teknolojik donanım: Rekabet edebilir teknolojik donanımın seçimi, teknolojik donanımdaki değişikliklerin niteliği ve hızı da, temel araştırma bileşenlerinden bir diğeridir. Teknolojik donanım seçiminde "maliyet" mi, "rekabet edebilirlik mi" konusu tartışılarak mutlaka netleştirilmelidir. Aşırı veye noksan herhangi bir değerlendirme yapmadan, uygun bir teknoloji donanımını seçmek, ciddi bir uzmanlık işidir; ama öncelikle girişimcinin konuyu nasıl algıladığıyla ilgilidir.

Finans kaynaklarının seçimi: Bir yatırım ya öz kaynaklarla ya da öz kaynak ve borç bileşeni ile yapılabilir. Öz kaynak kullanımında "sermayenin serbest piyasa getirisi" ölçüsü ile değerlendirilmelidir. Borç zaten, borç verenin sizden alacağı faiz ve ana para ödemeleriyle geri alınacaktır. Borçların nereden, hangi maliyetle alınacağı kuşkusuz yatırım maliyetini etkiler. Ama öz kaynağın alternatif getirisi de bir o kadar önem taşır. Günümüz dünyasında giderek artan kaynak bulma seçenekleri nedeniyle, rekabet gücü olan yatırım yapabilmek için, "finansman planı" temel araştırmalar içinde mutlaka yer almış olmalı.

İşgücü profili: Küreselleşme olgusunun yeni gerçeği, bütün dünyanın potansiyel pazar, bütün dünyanın üreticilerinin de potansiyel müşteri olması gereğiyle bizi yüzleştirir. Bu yeni dünyada, rekabet etmenin çok temel olgularından biri de sürekli "katma değer yükseltme" becerisini göstermektir. Katma değeri artırma, daha karmaşık iş yapma, daha iyi organize olma, daha etkin koordinasyon yapma, hepsinden önemlisi de mal ve hizmetin içine daha çok bilgi kristalleşmesi anlamına gelir. Bütün bu çabalar da "çekirdek yetenekleri gelişmiş insan" ile yapılabilir. Temel araştırma aşamasında, yapılacak işle ilgili, nasıl bir işgücü profili gerektiği mutlaka ele alınmış olmalı.

Yasal düzenlemeler: "Mehmet ile memleketin çıkarlarını dengelemek" için yasal düzenlemelere gereksinim olduğu gibi, mal ve hizmetin ticarileştirilmesi aşamasındaki "eşdeğerliliğin" korunması açısından da yasal düzenlemeler önem taşır. Bu nedenle, üretmeyi düşündüğümüz mal ve hizmet konusunda araştırmalar yaparken, yasal düzenlemelerin yarattığı olanaklar ve kısıtların bir dökümü yapılmalı.

Fizik altyapılar: Ulaşım ve iletişim olanakları, eğitim-öğretim ve nitelikli işgücü arzı, yörenin yaşam kalitesini artıran altyapıları-okullar, kreşler, tiyatrolar vb-, enerji arzı ve kalitesi vb. alanlarda fizik altyapılar da mal ve hizmet üretim sürecinde temel araştırmalar bağlamında ele alınır. Bu konularda rekabet avantajı yaratabilecek unsurlar gözlenir. Fizik altyapıların insan ve sermaye kaynaklarının üretim sürecinde verimli kullanılmasına etkileri buzdağının dibindeki gerçeğidir. Bu konunun, ayrıntı bilgisine sahip uzmanlar tarafından irdelenmesi, yatırım geliştirmenin çok temel sorunudur.

Girdi alınan ve girdi verilen sektörle bağlantılar: Girdi alınan ve girdi verilen sektörlerle ileriye ve geriye bağlantılar, oluşturulan ağ sistemi, sistemin kendi kendini kontrolü ve yeniden üretme biçimi mal ve hizmet üretimindeki verimliliği ve rekabet edebilirliği etkiler. Bu nedenle, temel araştırmalar kapsamında söz konusu alanlarda da veriler toplanması, analizlerin yapılması hassas yatırım yönetim konularından bir diğeridir.

Ulaşabilirlik ve erişebilirlik: Temel araştırma alanında, ulaşabilirlik ve erişebilirlik analizi de, işletme dönemi fiyat-maliyet dengesini, kuruluşun birikim yeteneğini koruması ve geliştirilmesini etkiler. Ulaşabilirlik bedeli ödendiği zaman daha mümkün olan bir alandır; erişebilirlik ise rekabet edebilir kalite, maliyet ve fiyat dengesi içinde piyasada yer alma anlamını taşır.

Fayda/ maliyet analizi: Temel araştırma içinde yer alması mutlaka gerekli olan bir başka alanı da "fayda/maliyet" analizidir. Bunun da mal ve hizmet üretim sürecinde sürekli yenilenmesi, bütün uygulamaların böylesi bir "fizibilite mantığı" içinde ele alınması, alışkanlıkla değil, analizle yönetim ilkesinin ana unsurlarıdır.

Sanıyorum ki, ülkemizde hem mevcut üretim tesislerinin "iç dönüşümünü" planlarken, hem de "yeni yatırımları tasarlarken, " bu temel araştırma konularını ciddiyetle ele alınması ivedi sorunlarımızdan biridir.

Mal ve hizmet üretimi **sürecinin** son halkasını "ticarileştirilme" **oluşturur**. Ticarileştirme olmadan, yatırım için gerekli **"artı değeri"** üretemeyiz; sistemin kendini yeniden **üretmesini** güven altına **alamayız**